

Oponentský posudek bakalářské práce

Viktor MAUDR: *Sport a sociální síť na vesnici*. Praha: FHS UK 2020, 43 s., školitel: Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.

Bakalářská práce Viktora Maudra vychází z projektu terénní antropologické praxe, kterou jsme na FHS UK řadu let realizovali v jihoslovenské vesnici, kterou autor nazývá Némkoscmaban. Viktor Maudr se zde prostřednictvím etnografického výzkumu doplněného o polostrukturované rozhovory rozhodl sledovat význam sportu resp. přesněji sportovních aktivit obyvatel obce v souvislosti se sociálními vztahy v obci.

Na úvod oponentského posudku si dovolím tři poznámky. Autora vcelku dobře znám, byla jsem s ním mj. přítomna jeho prvního výzkumného pobytu a následné analýzy a interpretace dat. Rozhodně bych tedy hned v úvodu ráda vyzdvihla, že se umí skvěle pohybovat v terénu. Je velmi sociální a zároveň citlivý. A zároveň data, jež vytváří, neustále a neotřele promýšlí. Druhá poznámka se týká náročnosti zvoleného tématu. Celou práci provází otázka, co vše vlastně může být sportem, sama práce stojí na odlišení generačních přátelských skupin, průběžně se vynořují otázky typu lokální x globální, genderové souvislosti a řada dalších aspektů... Jinými slovy, v procesu výzkumu se vyjevilo, že jde o téma mnohvrstevnaté, byť, jak jej autor pojal, sevřené do jedné lokality. No a třetí poznámka se týká nemožnosti třetího návratu do terénu v důsledku pandemické situace v první polovině letošního roku, kterou nicméně autor nahradil alespoň vzdáleným kontaktem s terénem (a nepochybuji o tom, že zdařilým). Tyto tři úvodní poznámky jsou z mého pohledu významné pro hodnocení výsledné bakalářské práce.

Bakalářská práce Viktora Maudra je standardně členěna na teoretickou, metodologickou a empirickou část. Upřímně, nepovažuji rozhodnutí o této struktuře za ideální, mj. i proto, že se jí autor nedokáže důsledně držet. Po vcelku svižném a reflexivně situovaném úvodu následuje vpravdě školometská snaha o teoretické ukotvení rozmanitých vrstev výzkumu, která je ve výsledku hrubě zjednodušeným výčtem vybraných teorií. Kupř. socializace (kap. 2.1.1) je o dost složitějším konceptem, než jak se jeví ze s. 7; konceptualizovat vesnici de facto pouze ve vztahu k městu jednak neodpovídá současným teoretickým konceptům, předně ale tyto pasáže ve vztahu k dalšímu textu nemají žádnou funkci (kap. 2.2. a 2.2.1); koncepty procesu urbanizace by ve vztahu k tématu byly velmi zajímavé, ale autor vlastně žádné neuvádí atd. Teoretická část je navíc neustále prolínána daty z terénu a zhusta i jejich interpretacemi, ba dokonce celkem hodnotícími závěry, což do takto strukturované práce nepatří.

Metodologická část trpí podobnými nedostatky, nicméně v uchopení tématu je již o mnoho komplexnější a hodna ocenění je reflexivita vlastního výzkumu. K diskuzi pro obhajobu navrhuji otázku, zda lze opravdu Spradleyho trojstupňové schéma etnografického způsobu poznávání aplikovat na tři oddělené pobyty v terénu.

Pokud by autor volil etnografičtější způsob psaní, mohl si nicméně „teoretickou“ i venkoncem zčásti „metodologickou“ část odpustit ve prospěch stručného teoreticko-epistemologicko-metodologického rámování. Měl by prostor důsledněji se věnovat klíčovému tématu své práce: co je to v kontextu terénu sport a jak se onen sport má k utváření, stabilitě či zanikání sociálních sítí v obci. Otázku toho, co všechno vlastně může být pro koho sportem a proč, nakonec z bakalářské práce lze poskládat (zejm. kap. 2.1 a 5.1 – identifikaci generačních rozdílů považuji za velmi zdařilou). Pokud jde o sociální síť, vynořuje se v předložené práci další nejasnost. V teoretické části se autor soustředí na „sociální síť“

resp. „sítě známostí“ (Kandert 2004), o nichž dále uvažuje jako o „přátelských skupinách“ a v empirii takřka jen jako o „kamarádských skupinách“. Síť a skupiny jsou ovšem konceptuálně odlišné (teoreticky i metodologicky), nehledě na neudržení pojmosloví (přátelské x kamarádské). Tato nejasnost se ale už významně propisuje i do empirické části práce.

Ta je významně kvalitnější než teoretická, nicméně nese známky nedostatečného teoretického ukotvení, tj. teoretického promyšlení dat. Autor v celém textu uvádí řadu zajímavých dat, nepochybně zajímavé a cenné jsou samotné diachronní casy jednotlivých v obci přítomných sportů. Uvažuje zde už ale takřka výhradně jen o skupinách. A také vytváří řadu zbrklých závěrů. Jako třeba „uvádání společenského života obce“ – s. 27, soudy o vztazích online a offline světa, o genderových aspektech aj. Nejzajímavější, ale zároveň také zbrklá, se mi jeví interpretace vztahu sportu a alkoholu. Když pominu, že v teoretické části práce nemá co dělat kapitola o „slovenské házené“ (2.4.1), zdá se mi, že vztah místních sportovních aktivit a ne/existence hostince zakládá možnost širšího uvažování lokálních sociálních vztahů v různorodých kontextech, jako jsou socioekonomické podmínky, mocenské vztahy (třeba Věnceslava je starostkou, což je opravdu kvalitativní rozdíl od označení „úřednice/zaměstnankyně státní správy), ale také kontexty urbanizačních a globalizačních procesů. Autor tyto souvislosti občasně letmo zmiňuje, ale než aby je domýšlel, upíná se ke zkratkovitému výše zmíněnému vztahu sport – alkohol. Trochu škarohlídsky upozorňuji, že otevřenějšímu promyšlení celého barvitého tématu by pomohlo, kdyby na místo „střetávání“ uvažoval „setkávání“. A zároveň, nějak se z empirické části vytratily ony sociální sítě, které stojí v názvu práce.

Jinými slovy, etnografie je i o jazyce a způsobu psaní. Vedle řady gramatických a stylistických pochybení zejm. v úvodních stránkách práce a terminologické nedůslednosti si dovoluji zpochybnit způsob anonymizace – „maďarské“ pseudonymy názvu obce a okresního města neodpovídají aktuálním reálným podmínkám v lokalitě (a také celkem ztěžují čtení textu), v textu se zbytečně vyskytují slovakismy atd. Co do publikační etiky je nicméně práce v pořádku.

V souhrnu. Viktor Maudr si pro svou bakalářskou práci vybral relevantní, ale nejednoduché téma. Realizoval k němu základní etnografický výzkum, který se mu ovšem na principu Spradleyho trychtýře (který v práci skloňuje) nepodařilo dotáhnout do takového zacílení, z něhož by vznikl koherentní a inovativní text. Zdá se mi, že samotný text bakalářské práce byl promyšlen a psán opravdu horkou jehlou. Ze všech těchto důvodů bakalářskou práci Viktora Maudra doporučuji k obhajobě s hodnocením dobře.